

10.1.3 – Att skriva reportage

REPORTAGET är liksom notisen och nyhetsartikeln en faktatext och ska alltså inte innehålla skribentens egna åsikter i sakfrågor. Däremot ger reportaget frihet åt mer av kreativt, nästan skönlitterärt skrivande, med subjektiva inslag i person- och miljöbeskrivningar. Och reportaget kan vara lite längre än nyhetsartikeln. Många tidningar ger mer plats åt reportage på lördagar och söndagar när läsarna har mer tid för läsande.

Även om reportaget ger journalisten lite större frihet i sitt skrivande, gäller som i allt journalistiskt arbete att vara noggrann med sin faktagranskning och källkritik, att se till så att alla får höras om det finns olika åsikter om något, och att man respekterar och följer de press- och yrkesetiska reglerna. Även en reportagetext bör sträva efter att besvara de sex journalistiska frågeorden: **var, när, hur, vem, vad och varför**.

Ett reportage kan handla om nästan vad som helst, och det måste inte ens vara något som precis har hänt som i nyhetsartikeln. Man kan säga att det viktiga inte alla gånger är **vad** man skriver om, utan **hur** man skriver om det.

Reportaget måste naturligtvis ändå handla om något, och då är det viktigt att man bestämmer sig för vilken **vinkel** artikeln ska ha, vad man lägger fokus på. Säg exempelvis att du vill skriva om fotboll, och är intresserad av det lokala fotbollslaget. Du kanske först funderar på att skriva om lagets historia, men så kommer du på att de står inför en avgörande match. Hur är stämningen i laget och hos hemmapubliken inför matchen? Där har du din vinkel!

RESEARCH, bakgrundsundersökning, är viktigt för en lyckad artikel. En text blir sällan bra om man inte har förberett sig ordentligt. Du måste läsa på och samla in material för att kunna ställa rätt frågor: Hur har det gått för laget under säsongen? Är några spelare skadade? Vilka ska de möta? Vad vet du om det laget? Vill du intervjua tränaren eller någon spelare bör du komma överens med dem om det före matchen, kontakta de du vill intervjua i förväg.

RUBRIKEN i reportaget har samma grundkrav som alltid: den ska vara intressant och locka till läsning, men den måste samtidigt vara sann och motsvara något i texten. Om man exempelvis ska göra ett reportage om det lokala fotbollslaget inför ett derby, kan rubriken se ut så här:

Nervöst i Trädgården BK:s omklädningsrum

INGRESSEN inleder texten och ska vara kort. I reportaget bör man växla mellan att ge beskrivningar och föra handlingen framåt. Därför kan man välja en ingress med antingen en miljöbeskrivning för att berätta var man befinner sig, eller att kasta sig rakt in i handlingen. I fallet med vår lokala fotbollsklubb, kan ingressen då se lite olika ut:

Med fokus på miljön:

Två timmar före matchen är det ännu tomt och tyst i omklädningsrummet. En kvarhängande doft av svett och en kvarglömd, fortfarande fuktig, handduk är de enda tecknen på den aktivitet som snart ska fylla rummet vid långsidan av Trädgårdsvallen.

Med fokus på handlingen:

Efter att ha varit obesegrade i de senaste fyra matcherna spelar Trädgårdens BK nu en avgörande match. Någon timme före matchstart samlas laget och tränaren går igenom strategin och spelarplaceringarna innan det är dags att ge sig ut på planen.

BRÖDTEXTEN i reportaget skiljer sig från den i nyhetsartikeln. Eftersom reportaget ska ge en känsla av närvaro bör miljö- och personbeskrivningar få ett ganska stort utrymme. Läsaren ska kunna "se" var hen befinner sig och vilka personerna i reportaget är. Här gäller det att utnyttja sina sinnen. Beskriv synintryck, vad du hör eller vad du doftar. Alla sådana intryck ger en närvarokänsla för läsaren. **I vårt reportage om fotbollsklubben kan man exempelvis växla mellan olika skildringar:**

- Vad händer på planen och hur går det i matchen?
- Hur reagerar publiken? Vad är det för stämning på läktaren?
- Vad är det för väder? Är det dagsljus eller på kvällen med strålkastare?
- Vilka sinnesintryck upplever du? Ljud, dofter och känsla bör förmedlas.

Det svåraste i reportaget är att hitta balansen mellan beskrivningarna och att föra handlingen framåt. För många, och för långa, beskrivningar kan få läsaren att tappa intresset. Därför jämförs ofta reportagetexten med en bergochdalbana, där miljö- och personbeskrivningarna utgör de lite långsammare dalarna. När berättelsen behöver skjuta fart bör skribenten föra handlingen framåt genom att berätta vad som händer. Det kan ske med ett pratminus eller en beskrivning. Läs bra reportage och känn efter vad som passar dig. Ett sådant skifte mellan beskrivning och handling kan se ut exempelvis så här:

På hemmaläktaren råder en ganska tyst och dyster stämning i takt med att supportrarna inser att chansen till seger krymper för varje minut. Ett gäng unga tjejer och killar med hemmalagets kepsar djupt neddragna har slutat att se på matchen. I stället tittar de ner i sina telefoner, vars skärmar lyser upp ungdomarnas ansikten i kvällsmörkret.

- Kolla! Dom satte den, hörs det plötsligt från en av tjejerna som lyfte blicken vid rätt tidpunkt. Och mycket riktigt kvitterar Trädgården BK med bara fem minuter kvar. Tränaren manar på laget att trycka på, ett mål till så vinner de matchen och går vidare i serien.

BILDTEXTER är lika viktiga i reportaget som i nyhetsartikeln, och är det som flest läser efter rubriken. I ett reportage brukar man också ge utrymme för fler bilder än i en nyhetsartikel, så det blir också fler bildtexter. Dessa ska tillföra artikeln något, och inte bara beskriva det som läsaren redan ser i bilden. Med bildtexten kan man presentera en person som finns i texten, eller ge annan information som inte finns med på annat ställe.

MELLANRUBRIKER, mellisar, är bra att ha i längre texter, även i reportage. De lättar upp den tryckta texten och gör den luftigare, mer lättläst helt enkelt. Låt mellisen skvallra lite om vad som kommer i nästa textstycke, den hjälper läsaren att orientera sig och lockar till läsning.

I och med att reportaget tillåter mer målande beskrivningar av miljö, personer och känslor – samtidigt som det ska berätta något – brukar det tillåtas att ta mer utrymme än nyhetsartikeln, och texten blir ofta lite längre. Det journalistiska arbetet skiljer sig dock inte från hur man skriver en nyhetsartikel. Det rör sig fortfarande om en faktatext som ska bygga på god källkritik och faktagranskning, där flera åsikter bör ges utrymme.